

Pyrrusoverwinning

Een *pyrrusoverwinning* is een schijnsucces, een overwinning waarbij de overwinnaar net zoveel verliezen lijdt als bij een nederlaag of zelfs meer. Sommigen hebben ergens de klok horen luiden en spreken niet van *pyrrusoverwinning*, maar van een ‘papyrusoverwinning’, de moerasplant waar je papier van kunt maken. Rond 300 v. Christus leefde koning Pyrrhus in Griekenland, die tegen de Romeinen streed, maar daarbij zulke zware verliezen leed dat er nauwelijks gesproken kon worden van een succes.

2016 12

Splijtzwam

Splijtzwam wordt amper in de oorspronkelijke betekenis gebruikt, alleen nog maar als metafoor. Het woord is een term uit de biologie en het betreft een bacterie die zich vermenigvuldigt door splijting. Er zijn trouwens mensen die een eigen letterlijke betekenis meegeven aan *splijtzwam*. Zij geloven in het fabeltje van de paddenstoel die zo sterk is dat hij hout kan doen splijten. De figuurlijke betekenis van *splijtzwam* kan tweeledig zijn. Iets kan een *splijtzwam* veroorzaken (‘Dit dossier zorgt voor verdeeldheid tussen de sociale partners. Het is de zoveelste splijtzwam in het sociaal overleg’) of iemand kan een *splijtzwam* vormen (‘Waar Sinterklaas ooit het land verboederde, is hij nu de splijtzwam in onze samenleving’).

2016 9

Linkerhand en rechterhand

Wist je dat de *rechterhand* van een mens al heel lang - en niet alleen in de Nederlandse taal - een hogere status heeft dan de *linkerhand*? Kijk maar naar uitdrukkingen waarin de *linker-* of *de rechterhand* voorkomt.

Wie twee rechterhanden heeft, is handig; wie twee linkerhanden heeft, is juist onhandig. Iemand links laten liggen betekent dat je aan die persoon geen aandacht besteedt. Het is beleefd om bij een begroeting de rechterhand te schudden van een persoon. Mocht je als iemands rechterhand beschouwd worden, dan ben je een grote steun voor hem of haar.

De volgende Bijbelse uitdrukking lijkt door de ontkenning negatief, maar is dat zeker niet: laat de linkerhand niet weten wat de rechterhand doet. In Mattheüs zegt Jezus: "geef uit barmhartigheid én bazuin dat niet rond, zoals huichelaars doen om door de mensen geprezen te worden".

Een andere uitdrukking is: met de linkerhand huwen. Die wordt gebruikt als een adellijke persoon trouwt met iemand uit een lagere stand. Dit wordt met een moeilijk woord een 'morganatisch huwelijk' genoemd.

2022 9

Henk van der Grift, wereldkampioen schaatsen 1961,
en Reyka van Zijtveld geven elkaar in 1962 de rechterhand.
Fotograaf Joop van Bilsen Anefo

In petto en andere Italiaanse woorden

Als je iets *in petto* hebt, dan ben je iets van plan maar je zegt het nog niet. *Petto* is Italiaans voor 'borst'. Je houdt wat je van plan bent in (of tegen) je borst. Er zijn 360 Italiaanse woorden in het Nederlands beland. Deze woorden hebben vooral te maken met muziek, de Italiaanse keuken, misdaad en de financiële wereld. Mooie voorbeelden: piano, sopraan, pasta, broccoli, bandiet, mafia, bankroet, subiet, fiasco en basta!

2023 1